

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ บทสรุป

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความโลภในพุทธจริยศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความโลภตามทัศนะของนักปรัชญาสำนักต่างๆ นักจริยศาสตร์ตลอดทั้งแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่แสดงไว้ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท คือ พระไตรปิฎก พร้อมกับการค้นคว้าดำราของนักวิชาการร่วมสมัยนอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงหลักการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาความโลภตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาทซึ่งสามารถประมวลสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของบุคคลที่มีความโลภ เกิดการกระตุ้นเร้าจากความโลภที่เป็นกิเลสภายในจิตใจ โดยที่ความโลภ (ความโลภ ความหลง) เป็นรากเหง้าของอกุศลที่ทำให้พฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกในทางทุจริตคือไม่พอใจในทรัพย์สินของตนเอง อันเป็นการละเมิดศีลธรรมจริยธรรมพฤติกรรมดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นลักษณะของกิเลสประเภทความโลภได้ชัดเจน

ส่วนการศึกษาเรื่องความโลภซึ่งเป็นรากเหง้าอกุศลมูลก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาทั้งทางทฤษฎีและภาคปฏิบัติ กล่าวคือ ทำให้ทราบเรื่องความโลภในมิติต่าง ๆ พร้อมทั้งการนำเอาสภาวะที่เกิดกับจิตมาพิจารณาให้รู้เท่าทันความโลภจนสามารถจัดหรือควบคุมได้ เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดจากความโลภในงานวิจัยนี้ได้จัดวางกรอบแนวคิดในประเด็นดังนี้

การได้ศึกษาวิเคราะห์ในหัวข้อเรื่อง ความโลภในพุทธจริยศาสตร์เถรวาทจากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมของบุคคลที่มีความอยากได้ มักมาก ซึ่งแสดงออกทางกายและวาจา นั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระตุ้นเร้าจากความโลภที่เป็นกิเลสภายในจิตใจ โดยที่ความโลภ (ความโลภ ความหลง) เป็นรากเหง้าของอกุศลที่ทำให้พฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกในทางทุจริตที่ละโมภอยากได้ทรัพย์สินของผู้อื่นในทางที่ไม่ชอบธรรม อันเป็นการละเมิดศีล ๕ พฤติกรรมดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นลักษณะของกิเลสประเภทความโลภได้ชัดเจน

ส่วนการศึกษาเรื่องความโลภซึ่งเป็นรากเหง้าอกุศลมูลก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาทั้งทางทฤษฎีและภาคปฏิบัติ กล่าวคือ ทำให้ทราบเรื่องความโลภในมิติต่าง ๆ พร้อมทั้งการนำเอาสภาวะที่เกิดกับจิตมาพิจารณาให้รู้เท่าทันความโลภจนสามารถจัดหรือควบคุมได้ เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดจากความโลภในงานวิจัยนี้ได้จัดวางกรอบแนวคิดประเด็นดังนี้

การนำเสนอแนวคิดเรื่องความโลภตามแนวคิดของปรัชญากลุ่มประโยชน์นิยม ความโลภในทัศนะของเบ็นธัมยอมรับหลักการทางจิตวิทยาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ว่า ธรรมชาติได้กำหนดให้มนุษย์ทุกคนตกอยู่ภายใต้การควบคุมของอำนาจ ๒ อย่างที่คอยเป็นเจ้านาย

อยู่ ได้แก่ ความทุกข์ (Pain) และความสุข (Pleasure) ความทุกข์เมื่อมีมากย่อมทำให้หงุดหงิดไม่สบายใจ มนุษย์จึงดิ้นรนเพื่อออกจากทุกข์ แสวงหาความสุขซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนามากที่สุดชาวประโยชน์นิยมจึงใช้ความสุขเป็นเกณฑ์ในการจัดความทุกข์ที่เจือด้วยกิเลส ตัณหาและความโลภ

ในทัศนะจอห์น สจวตมิลล์กลุ่มสุขนิยมความสุขเป็นสิ่งดีและเป็นยอดปรารถนาที่สุดของมนุษย์ ความสุขมาจากความพอใจ และการปราศจากความเจ็บปวดเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการเป็นที่สุดท้าย เขากล่าวว่า ในความเป็นจริงแล้ว ไม่มีอะไรเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาเลย นอกจากความสุข ” ชื่อเสียง เกียรติยศ อำนาจ เงิน และความมั่งคั่ง แม้จะถือว่าเป็นสิ่งดีและมีค่า แต่ความดีหรือค่าของมันก็ยังน้อยกว่าความสุข และความสุขในทัศนะของเขา คือความสุขแบบมหสุขเป็นความสุขที่เกิดแก่คนส่วนรวม

จากการศึกษาปัญหาความโลภพบว่า ความโลภแบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ความโลภเชิงวัตถุ เป็นอาการของจิตที่อยากได้สิ่งที่เป็นวัตถุทาง เช่น ทรัพย์สินเงินทอง โทรศัพท์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องสื่อสารสมัยใหม่ที่เกินความจำเป็น เป็นต้น

ความโลภทางสังคม เป็นสภาพที่บุคคลมีความต้องการเป็นคนมีชื่อเสียงทางสังคมมากขึ้น ถึงกับต้องแสวงหาในทางที่ผิดศีลธรรมด้วยการติดสินบนการจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งที่ต้องการ

ในทางพุทธจริยศาสตร์ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความโลภ รวมความว่า

บทบาทของความโลภ ผู้ที่ถูกความโลภครอบงำจะอยู่ในสถานที่ใดย่อมมีแต่ความทุกข์ ความเดือดร้อนและ ลักษณะของความโลภที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ในพระวินัยปิฎก ท่านทรงตรัสไว้ว่าความโลภมีรากเง้ามาจากโมหะ เป็นของร้อนท่านเปรียบเหมือนไฟที่เผาไหม้ใจของสรรพสัตว์ให้เราร้อนความโลภเป็นกิเลส คือ สาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาพลักษณ์ของนักบวชต่ำจนสูญเสียความเป็นสมณะ และนำไปสู่วิฤติในศรัทธาต่อพระศาสนาของสาธุชน ในพระสูตรตันตปิฎก ทรงกล่าวว่าโลภะ(ความโลภ)จัดเป็นอกุศลมูล เป็นมลทินภายใน เป็นอมิตรภายใน เป็นศัตรูภายใน เป็นพหุฆาตภายใน เป็นข้าศึกภายใน ความโลภ คืออาการของกิเลสที่เป็นรากเหง้าของอกุศลมูล ๓ อย่าง คือ (โลภะ โทสะ โมหะ) ที่เรียกว่ากิเลสเพราะตัวเองก็เศร้าหมองและเพราะทำให้สัมปยุตตธรรมทั้งหลายเศร้าหมองด้วยความโลภ (โลภะ)

ระดับของความโลภ ที่เกิดกับจิตมี ๓ ระดับ คือ ชั้นละเอียดเป็นอนุสัยกิเลสที่นอนเนื่องอยู่ภายในจิตใจ ชั้นกลาง คือ กิเลสที่กลุ่มรุมจิตใจทำให้เราร้อนและชั้นหยาบ คือ กิเลสที่แสดง

อาการของความอยากได้อย่างรุนแรงไม่สามารถควบคุมได้ซึ่งเป็นสาเหตุของการกระทำทุจริตทางกายวาจา

ในแนวทางของพระพุทธศาสนาเถรวาท ปัญหาที่เกิดจากความโลภนี้ สามารถแก้ไขและป้องกันได้โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมาปรับประยุกต์เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหาแต่ละกรณี โดยการใช้ คำสอนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ทาน ศีล ภavana การปลุกฝังจริยธรรม และคุณธรรม

ดังนั้น การศึกษาในงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ด้วยการแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเว้นจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ การเอารัดเอาเปรียบด้วยการกอบโกยเฉพาะประโยชน์ส่วนตัวด้วยความโลภ ตลอดจนเกื้อหนุนให้เกิดการประพฤติด้อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมปัจจุบัน หรือที่เรียกว่าเรียนเพื่อให้รู้จักอยู่ร่วมกัน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการได้ศึกษาวิเคราะห์ในหัวข้อเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง ความโลภในพุทธจริยศาสตร์เถรวาทได้พบประเด็นที่ควร เสนอแนะดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการได้ศึกษาวิเคราะห์ในหัวข้อเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง ความโลภในพุทธจริยศาสตร์เถรวาทยังมีประเด็นที่เป็นประโยชน์น่าจะศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อเพื่อพัฒนาองค์ความรู้หรือสร้างกรอบแนวความคิดด้านคำสอนเกี่ยวกับความโลภให้ถูกต้องชัดเจน และครอบคลุมยิ่งขึ้น ความโลภเป็นหัวข้อธรรมที่สำคัญข้อหนึ่งซึ่งเป็นหัวข้อที่ ๑ ในอกุศลมูล ๓ เป็นกิเลสที่มีอำนาจมาก

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากการได้ศึกษาวิเคราะห์ในหัวข้อเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง ความโลภในพุทธจริยศาสตร์เถรวาท ผู้วิจัยเห็นว่าผู้สนใจศึกษาวิเคราะห์ต่อไป ควรศึกษาในเรื่องดังต่อไปนี้

๑.ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง ความหลงในพุทธปรัชญาเถรวาท

๒.ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง ความตระหนี่ในพุทธปรัชญาเถรวาท